



Universitätsbibliothek Paderborn

Res Gestae Illvstrissimo-||rvm Martyrvm, Con-||fessorvm Atqve Sancta-||rvm Virginvm ...

Eorvm Praecipve, Qvae Per|| R. P. L. Surium sex Tomis compraehensae
sunt:|| et nunc restrictis verborum ambagibus ... ad ... D.|| Caesaris
Baronii Chronologiam|| digestae ac in quatuor Tomos distributae

Lippeloo, Zacharias

Coloniae, 1595

VD16 ZV 18288

ram manus abscindi iussit. Illi verò, prolata sen-
 tentia, mox manus extendentes amputandas obtu-
 lerunt. Eo affecti supplicio cum generosi Christi
 milites eandem animi fortitudinem constantiamq;
 celebrarent, Festus in furorem rabiemque conuer-
 sus ingentem in quadam fouea pyram excitari ius-
 sit, in qua eam arida pice vehementer flagrantem mar-
 tyres conijci, ne vlla ipsorum memoria, ossis etiam
 cinerem redactis, deinceps extaret. Cumque hæc
 sententia ex animi sui sententia Festus perfecisset læ-
 tus quidem domum redijt, sed mox amissa loquen-
 di facultate, septem diebus continuis, iusto Dei iu-
 dicio, tantis cruciatibus vexatus est, vt eorum ma-
 gnam vindictam victus animam efflauerit. Quo sepulto,
 hæc Ecclesie restituta est.

Præciduntur
 martyrum
 manus.

In igne con-
 ieiuntur.

Vltio diui-
 na in præsi-
 dem.

MARTYRIUM S. VIRGINIS ET MAR-
 tyris Pelagie Tarsensis. ex Metaphrasse.

Quò tempore Diocletianus Imperator Chri-
 sti Ecclesiam tyrannide vexabat, fuit Episco-
 pus quidam Clino nomine virtute & pieta-
 te præcipuis clarus, qui, vt Christi oues tyranni fu-
 re dissipatas cõgregaret, aliasque e dæmonis fau-
 ore eriperet, atque ad ouile perduceret, admiran-
 di virtutis laborabat. Virtutis eius fama per to-
 tum Orientem celebrabatur. Iamque Tersum vr-
 bis Cilicie deuenerat, in qua mirabili pietatis
 splendore omnes impietatis tenebras ita dissipabat,
 vt Imperator maiore furore commotus eum ad ne-
 cessarios inquiri præciperet. Sed is diuina virtute ela-
 tus euaserat, ac tanta tamque eximia sanctitatis
 prædicata reliquerat, vt nihil eius nomine & fa-
 ctis in ciuitate celebrius esset.

4. Maij.

Clino Epi-
 scopus egre-
 gius.



S. Pelagia re-
eufat coniu-
giū filij Im-
peratoris.

Erat eodem tempore virgo quadam Pelagiæ no-
mine, quam propter eximiam formæ pulchritudo-
nem Diocletiani filius in coniugem expecebat: sed
illa constanter atque præcisè humanas nuptias re-
cusabat, vt Christo multò suauius seruire posset.
Cumque virtutis amore Clinonis episcopi compo-
ctu vehementer flagraret, vt eius sermonibus enun-
dari posset: accidit vt noctis tempore diuina re-
lacione sanctissimi illius viri ad spectū & formam
contemplaretur: cuius excellenti integritate, pu-
uitate, continentia, constantia, alijsque virtutibus
quas in eius vultu tãquàm lucidissimo speculo re-
flectebat, aded in religionis ac fidei amorem exarsit,
se cōtinere non posset, quin statim illius colloqui-
frui vellet. Et nē forte inani somnio delusa erra-
misit confestim quosdam paternæ domus famulos
ad eos, qui pro Christi nomine in carcere vincula
nebantur, & à Clinone Episcopo sacris aquis con-
ati fuerant, vt diligentius de habitu & forma
explorarent. Qui cū formæ constitutionem
omnia ei similem quæ nocte in somnis exhibita
erat, referrent, illa nihil deinceps cunctata man-
adije: finxitque se nutricem suam, quam vnicuique
ram habebat, inuisere velle. Mater quamuis re-
annueret, ne tamen gnatam aliqua tristitia turbata
uolueret, indutam protinus regali purpura
gemmis distincta cum famulorū & militum
torum comitatu dimisit.

Nondum decem milliaribus processerat: cum
ecce vnus ē militibus, cui Longino nomen erat,
die sanctissimum Episcopum sub montis cuiusdam
arboribus in ambulante: quem vt protinus agnos-
bitū & decora faciei specie cognouit, ad cōuersum
nem suum cōuersus (vterque enim eorum iam
Christo

Christo nomen dederat) Iuliane, inquit, Frater, en-
 clarum illum miraculorū effectorem, Dei ho-
 nomem Clinonem, cuius fama totum per Oriētem
 gatur. Hæc fortè eunuchus quidam cū audiret
 uciavit confestim dominæ suæ, quæ ex iumento,
 qui infidebat, descendens summo cum honore ac re-
 erentia viro Dei obuiam processit: ac mox se ad
 us pedes demittens: Miserere, inquit, mei, serue *Pelagia Io-*
 Dei Omnipotentis: ac dignare me hodiè quamuis *quitur cum*
 indignam Christo Dei filio desponsare, qui occul- *S. Clinone.*
 cordis mei partes splendore veritatis suæ illu-
 minare dignatus est. Cū hanc virginis orationem
 tam admirabilem episcopus audiuiisset, sublati ad
 celum manibus summas Deo Patri gratias egit: ac
 illa deindè pro eius constantia oratione baptisma-
 tica lauare instituit. Cumque rursus attonito si- *Visio S. Pe-*
 nullis hæreret, secumque reputaret non tam leniter *lagiæ.*
 priendam esse: eccè virgo Pelagia vidit duos exi-
 mo splendore milites supra fontem stantes ac lin-
 tam narei candoris in manibus gestantes. Tum ve-
 exclamans: Pater mi, inquit, quid dubitas, quid
 eris me Christi ancillam à diaboli nexibus libe-
 re? Vix hæc effata erat cū Clino eosdè milites,
 et vtrique angelos contemplatus est. Tū omni
 tatione posthabita non sine tremore virginem
 in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti il- *Baptizatus*
 uciavit: & sacrosanctæ communionis partici- *Pelagia.*
 pan factam à se dimisit.

Pelagia verò antè quàm se in viam daret in per-
 egra Christi gratia mirificè exultans deposita re-
 gis purpura ad episcopum accessit, & ait: Quan-
 topudem virorū sanctissime à tuis manibus illam
 domini & æterni Regis purpurā percipere merui,
 primo indecorum esse posthac fragilem hæc ter-
 renam-

Hæc muta-
tio dextera
excelli.

renamque vestem & reliqua hæc mundi iudicia
gestare. Quare te, quantum possum, oro vt hæc ac-
cipere ac diuendere velis, eorumque precia indi-
gentibus distribuere: ex hoc enim tempore hæc es-
dem mihi sunt execrabilia. His dictis cœptum
ad nutrice suam profecuta est: que cum more con-
sueto illi obuiam procederet, vidit Pelagia
tum multò quàm antè lætiorē pulchrioremque
Vidit etiam in ea mutata omnia. Nam quæ ante
lato admodum animo inceserat, tunc valde
missio humilique se gerebat. Quæ pomposis
vestibus ornabatur, tunc abiecto vilique habitu
tenta nihil præ se magnificū, nihil sumptuosum
rebat. Quæ antea delicijs affluebat, & exquisi-
borum apparatu mensam instructam habebat,
macie & squalore confecta, ieiunia & precen-
mabat. Ex quibus omnibus nutrix facile eam
stianam factam esse cognoscens, in domum
admittere ausa non fuit: ne simul cum illa ad-
ceres suppliciaque raperetur. Itaque relicta ma-
ce ad matrem redijt: quæ vt filiam mutata ve-
nientem vidit, statim animi deliquium passa
dit, ac mortuæ similis diu resupina iacuit. In
Pelagia transmissio cum virginibus quibusdam
se ad Christum etiam aggregauerant, summa
cibus ac ieiunijs multò instantius ad futura
tamina preparabat: cum mater resumptis
filiam requirebat, qua non inuenta confestim
tes in omnes vias & semitas misit, vt virginem
ducerent. Sed illi loca omnia, ad quadraginta
milliaria, nequicquàm perscrutantes re-
dem redierunt.

Magna for-
titudo illu-
stris puellæ.

Post hæc Pelagia cælesti virtute egregie
vltro se in matris conspectum dedit, eamque

ceteris verbis redarguit, quod tanta infania acrabie
 bium cum ipso Deo, cui omnia famulantur, su-
 gere presumeret. Mater autem cum ex filia ver-
 bium futurum esset vel luce meridiana clarius
 noceret, confestim Diocletiani filio significa-
 tam illius Christianorum Deo coniugatam
 esse. Quo audito ille paulatim moerore contabuit
 dies reputaret animo quanta sollicitudine e-
 nuptias ambijisset. Cumque nullam spem eius
 amplexibus reliquam videret, neque ta-
 vehementem amoris ignem, qui medullas de-
 cebat, extinguere posset, furore illius tandem
 inuisam lucem proprio mucrone, in se-
 crudelis, miserrime abrupit.
 Pelagia vero mater cum filia sponsum manus si-
 volentia intulisset, extremum familiae
 excidium ab Imperatore pertimescens appre-
 hendam filiam ad Diocletianum perduxit, vt quas
 de ea poenas expeteret. Diocletianus autem
 quam furore incredibili percitus vix sibi ipsi a-
 temperaret, tamen visa Pelagia, ita illius
 quicuit, vt non iam de filij nece vlciscenda
 de amore virginis cogitaret. Erat enim
 illius pulchritudo quantum nulla orationis
 dignitate explicare potest. Statim igitur,
 a Christi cultu auerteret, allata ingeni
 blanditijs eam aggressus est: matremque
 auri talentis donatam domum remisit.
 verò honorifica militum manu dedu-
 habili sibi matrimonio iungere cogitabat.
 coram vniuerso exercitu sic illam affatus
 est quod a te peto, vt abnegato Chri-
 netum matrimonio copuleris & amplissimis
 mei finibus potiaris. Ad quæ Pelagia:

Amoris in-
 fania perdit
 Imperatoris
 filium.

Pulchritudo
 Pelagiae exi-
 mia.

Diocleti-
 Pelagiae
 pit coniugē.

Ff 4 Insa-

Insaniens tu quidē temerē ista locutus es, ego enim
nulla tibi ratione copulabor: sed Christo sp
meo ad extremum vitæ spiritum fidelis adherē

**Supplicium
bouis znei
dandentis.**

His auditis Diocletianus bouem zneum, bitumen, picem & adypem afferri præcepit: fuit
quoque igne, bouem illum tam vehementer locust
iussit ut totus igneus longissimè reluceret. Tum
rò adducta in medium adolescentula: Exue, in
vestes quibus induta es. Pelagia cum vidisset
tos esse qui illam exuerent, magna voce ar
more Imperatorem appellans: Recordare, in
vxores pellicesque tuas eadem, qua ego, carne
tas esse. Cumq; Imperator præ amoris insan
tò magis eam vestibus spoliari iuberet, illa
& alacri manu eas in conspectu Imperator
cir, & nuda ad ardentem machinam prop
seque in os bouis, virili planè constantia,
Corpus illius fuit breui tempore ardoris ven
tia absumptrū: ex quo tanta odoris suauitas
tam urbem emanauit: ut duo milites (quorū
Theonicus, alteri Iulianus nomen erat) qui
tē pietatem taciti in corde fouebant, se diu
tinere non possent, quin in apertā confessio
dem erumperent: ac Imperatori tyrānidem
brarent. Et illis quidem fuere continuo vinc
iecta: virginis verò reliquæ, nē à Christian
nore sepulcri exciperetur, in montem Linar
mine, projectæ.

**Vide quid
possit Chri
sti gratia.**

At Clino Episcopus cælesti monitus or
proximè se contulit & in montis vertice, ex
quodam sacello, honorificè collocauit: ex
deinceps, hūc titulum indidit: *Mons congrega
in quo virgo Pelagia, quæ se ipsam Deo ob
pro veritate certauit, requiescit.*

**Mons cōgre
gationis.**

DE S. SYLVANO GAZAE EPISCOPO
& alijs quibusdam preclaris Martyribus. Ex Ec-
clesiastica historia Eusebij Casareensis lib. 8. cap. 22.

¶ Vm septimus intentatæ contra nos persecuti-
onis iam propè confectus esset, annus & res
nostræ sensim & quasi tacito gressu ad quan-
dam tranquillitatem securitatemque prolaberetur
& ad octauum annum desisterent, in quo non exi-
ta confessorum multitudo apud metalla in Palæ-
stina cogebatur, qui magna iam in ritibus religionis
perfungendis libertate utebantur, ad eò vt domos in
ecclias edificaret: Præfectus provincie vir sæuus
& improbus, qualè scelera eius, in martyres Christi
nulla ipsium planè commonstrabant, eò statim
infectus, simulatque facta & vitæ institutionem
eorum, qui ibi degebant, audiuerat, Imperatorem
per literas certiorum: & in istis eam, quæ ad
eorum famam violandam maxime valere putabat,
eum perscribit. Vnde qui metallorum venis præ-
cipue accessit, & tanquam ex Imperatoris manda-
to confessorum segregauit multitudinem, sicque di-
uisit, vt deinceps alij Cyprum, alij Libanum in-
tererent: alios etiam in alia Palæstina loca disper-
sus, omnes varijs laborum molestijs vexari con-
tinuè præcepit. Deinde quatuor ex eorum nume-
ro, qui principem locum inter eos tenere
debetur, ad magistrum equitum mittit: quorum
duo Petrus & Nilus appellabantur Aegyptiorum
quodam: tertius presbyter fuit. His etiam quartus
Patermythius vir propter singulare erga o-
mnium pietatis studium facile clarissimus. Ex quibus
magister equitum religionis & fidei in Christum
horum mar-
tyrum inci-
dit in 19
septēbris diē.

4. Maij.
quod ad Syk
uanum & a
lios quosdā
attinet.

ff 5 Alij

S. Sylvanus
egregio mar-
tyr.

Johannis
martyr ex-
cicati mi-
ta memo-
ria.

2. Cor. 3.

Alij rursus ex Confessoribus, qui aut propter
grauescentem ætatem, aut membra inutilia, aut
alias corporis infirmitates erant illo operum mi-
sterio soluti, ibi in locum separatum ad incoles-
dum amandati. Quorum primas tulit Sylvanus
piscopus Gaze, qui pium virtutis specimen & ego-
gium exemplar Christianismi omnibus ostendit.
Iste à primo die persecutionis (propè dixerim
extremum vsque, per totum temporis spatium,
rij certaminibus pro crebra fidei confessione
cursis nobilitatus, ad illum temporis articulum
seruabatur: vt omnia certamina martyrum in-
læstina interfectorum, postremus quasi sigillo
oris obsignaret. Cum eo coniuncti erant ex Al-
pto complures: inter quos erat Iohannes, qui
moræ bonitate facile omnes nostri temporis
rauit: & quanquam antea luminibus orbatus
tamen tortores ad eò sæui, truculenti, crudeli-
immanes fuerunt, vt propter egregiam in Ch-
nomine confitendo constantiam, qua magis
excellebat, tum ignitis cauterijs eius pedes
ratione cum alijs prorsus labefactarent, tum pe-
lam oculi, quæ visum amiserat, candente ferro
rerent. Eum autem ob morum probitatem & pe-
viuendi rationem, præsertim cum cæcus esset
est quod quisquam tanto perè admiraretur: quod
quidem illud nõ tantum habet admirationis
tum memoriæ vis, qua quidem integros sacra-
Scripturarum libros, non in talibus lapideis, vt
Diuus Apostolus, neque in animalium pellibus
membranis, aut chartis, quæ vel æneæ constantia
vel temporis consumit diuturnitas: sed in tabe-
reuerà cordis carneis, id est, in animo solent
syncera mentis intelligentia tanquam scriptura

MART. t propter
utilia, aut
perum m
ad incol
Sylvanus
imen & p
bus ostent
dixerim
spatium
onfession
articulum
ryrum in
afi sigillo
rant ex A
hannes, qui
temporal
sorbatus
ti, crudel
iam in C
ia magn
us pedem
ent, tum p
ent, ferro
tatem & p
accus esse
etur: qu
rationis q
lapideis,
lium pell
reze con
: sed in t
nimo sole
am scrip

adeo vt quando visum erat, interdum legis & prophetarum testimonia sæpè historias, nonnunquam euangelia aut Apostolorum scripta memor ex animi domicilio, tanquàm ex quodam literarum thesauro, proferre potuerit.

illis autem quos diximus in loco separato commemoratis, & consueta ipsorum vitæ instituta in rationibus, in ieiunijs, in reliquis exercitationibus exequentibus Deus ipse dexteram benignam & oporiam porrigès, largitus est, vt per martyrium vitam vite exitum consequerètur. Hostis namque & aduersarius noster diabolus eos quidem, vt precibus attentissimè ad Deum fufis contra iam armatos non amplius ferre poterat: sed sicu- tatabat molestiam ipsi exhibentes trucidare, & è tollere instituit. quippè Deus illi hoc agere uolenti potestatem concessit, vt pariter nec ipse improbitate quam dedita opera decreuiffet, vlla morte carceretur: & hi præclara pro multis suis ac certaminibus præmia iam tandem acciperèt. Causa ex scelestissimi Maximini Imperatoris regno, vno die vndequadraginta martyres capi-
Martyres 39
vna mulgiantur.

Martyres 39

MARTYRIVM SANCTI FLORIANI.

ex eo quod est apud Surium optima fide.

diebus Diocletiani & Maximiani cum diuer-
agonibus aduersus impia Imperatorum edi-
Christiani certarent, Aquilinus Præses in
Laureacensium non minùs quadraginta e-
pitate viros comprehendit, ac multis sup-
maceratos in carcerem misit. Ad quorum
tionem beatus Florianus exardescens Lau-
abijt vt illorum suppliciorum pro Chri-
stino-

4. Maij.
Laureacum.

sepultus iacet præclara de celo miracula exhi-
bentur, multaque beneficia ijs, qui rebus in aduer-
sitate athletæ auxilium implorant, diuinitus
manant.

VITA S. MONICAE MATRIS S. AV-
GUSTINI. desumpta ex libris Confessionum eiusdem.
Migravit ad Dominum anno 389. secundum fastos
Christi, ætatis sue 56.

T misisti manum tuam ex alto Domine Deus
& de hac profunda caligine erroris Mani-
chæorum eruisti animam meam, cum pro me
oraret ad te mater mea, fidelis tua, amplius quam
mater corporea funerâ. Videbat enim illa mor-
tam ex fide & spiritu, quem ex te habebat, &
misisti eam Domine. Exaudisti eam nec despexi-
stis lachrymas eius, cum profluentes rigarent terram
oculis eius, in omni loco orationis eius, & ex-
citant eam. Nam vnde illud somnium, quo eam
vidisti, ut viueret me secum crederet, & habe-
ret eandem mensam in domo, quod nolle cœ-
perat, auersans & detestans blasphemias erroris
Manichæi. Vidit enim stantem se in quadam regula lineâ,
adiacentem ad se iuuenem splendidum hilarem
conspicentem sibi, cum illa esset mœrens & mœ-
runtis. Qui cum causas quæsisset ab ea mœ-
rentis quotidianarumque lachrymarum, docen-
silem, non discendi gratia, atque illa respon-
sionem meam se plâgere, iussisse illum,
sura esset atque admonuisse ut attenderet &
vbi esset illa, ibi esse & me. Quod illa vbi
esset, vidit me iuxta se in eadem regula stantem.
hoc nisi quia erant aures tuæ ad cor eius? O
Omnipotens qui sic curas vnumquemque
nostrum,

4. Maij.
Ex Confes-
sione Augu-
stini lib 3.
cap. 11 & 12.

visio S. Mo-
nicæ.

nostrum, tanquam solum cures: & sic omnes
quam singulos. Vnde illud etiam, quod cum
narrasset ipsum visum, & ego ad id trahere
rer, ut illa se potius non desperaret futuram
quod eram: continuo sine aliqua hesitatione,
inquit, non enim mihi dictum est, Vbi ille ibi

S. Angusti-
nus Mani-
chæus.

sed, Vbi tu ibi & ille. Nouem ferme anni
sunt, quibus in illo limo profundi ac tenebris
tatis, cum sæpè surgere conarer, & grauis
rer, volutatus sum: cum tamen illa vidua casta
& sobria, quales amas, iam quidem spe alacra
fletu & gemitu non segnior, non desineret om-
horis orationum suarum de me plangere ad te
trabant in conspectum tuum preces eius, & me
dimittebas adhuc volui & inuolui in illa caligine.

Et dedisti alterum responsum per sacer-
tuum quendam episcopum nutritum in ecclesia
exercitatum in libris tuis. Quem cum illa
rogasset, ut dignaretur mecum colloqui, & cor-
re errores meos, & dedocere me mala ac doctri-
na (faciebat enim hoc si quos forte idoneos
ser) noluit ille, prudenter sane, quantum sciebat
Respondit enim, me adhuc esse indocilem, & non
inflatus essem nouitate hæresis illius, & non
quæstiunculis iam multos imperitos exaspera-
sicut indicauerat ei. Sed sine, inquit, illum
tantum roga pro eo Dominum: ipse legentem
riet, quis ille sit error & quanta impleatur
etiam narrauit, se quoque paruulum a sedulo
tre sua datum fuisse Manichæis, & omnes per
legisse tantum, verum etiam scripturas illorum
rum, sibi que apparuisse, nullo contra dispo-
conuincente, quod esset illa secta fugienda
fugisse. Quæ cum ille dixisset, atque illa

quiescere, sed instaret, magis deprecādo, & vbertim
 fendo, vt me videret & mecum differeret, illo iam
 subitotachans tædio : Vade, inquit, à me, ita viuas :
 tui enim non potest, vt filius istarū lachrymarum
 eras. Quod illa ita se accepisse inter colloquia
 mecum recordabatur, ac si de cælo sonuisset.

*S. Augustin^{us}
 lachrymarū
 filius.*

Egisti etiam mecum Domine, vt mihi persuade-
 rer Romam pergere, & potiùs ibi docere, quod
 docebam Carthagine. Sed quare hinc abirem, & il-
 lum trem, tu sciebas Deus, nec indicabas mihi nec
 matri, quæ me profectum atrociter planxit, & vsq;
 mare sequuta est : sed sefelli eam violenter me
 mentem, vt aut reuocaret, aut mecum pergeret : &
 mihi me amicum nolle deserere, donec vento facto
 nauigaret. Et mentitus sum matri, & illi matri & e-
 ra. Quia & hoc tu dimisisti mihi misericorditer,
 ut me ab aquis maris, plenus execrandis for-
 tibus vique ad aquam gratiæ tuæ, quæ me abluto,
 rueretur flumina maternorum oculorum, quibus
 me quotidie tibi rigabat terram sub vultu suo :
 me recusanti sine me redire, vix persuasi, vt
 ego qui proximus nostræ navi erat memoria be-
 ne Cypriani, maneret ea nocte. Sed in ea nocte
 male ego profectus sum : illa autem remansit,
 do & flendo. Et quid à te petebat Deus me-
 nis lachrymis, nisi vt nauigare me non sine-
 sed tu altè consulens & exaudiens cardinem
 mentis eius, non curasti quod tunc petebat, vt
 me faceres, quod semper petebat. Flauit ven-
 te impleuit vela nostra, & littus subtraxit a-
 ctibus nostris. In quo manè illa insaniebat do-
 r, & quærelis ac gemitu implebat aures tuas,
 mentes ista : cum & me cupiditatibus me-
 peres ad finiendas ipsas cupiditates, & illius
 carna-

carnale desiderium iusto dolorum flagello vapora-
ret. Amabat enim secum præsentiam meam more
matrû sed multis multo amplius, & nesciebat, quia
tu illi gaudiorum factorus esses de absentia mea.
Nesciebat, ideo flebat & eiulabat, atque illis cruci-
atibus arguebatur rea reliquiarum Eux. cum gemitu
quærens quod cum gemitu pepererat. Et tunc
post accusationem fallaciarum & crudelitatis
conuersa rursus ad deprecandum te pro me, ad
ad solita & ego Romam.

Et ecce excipior ibi flagello ægritudinis cor-
ralis & ibam iam ad inferos, portans omnia
quæ commiseram & in te, & in me, & in alios
tâ & graua super originalis peccati vinculum
omnes in Adam morimur. Non enim quicquam
rum mihi donaueras in Christo, nec solueras
carne sua inimicitias, quas tecum cõtraxeram
catis meis. Quomodo enim eas solueret in
phantasmatis, quod de illo credideram? Quomodo
go falsa mihi videbatur mors carnis eius, tam
erat animæ meæ: & quæ vera erat mors carnis
tam falsa vita animæ meæ, quæ id non credebat
ingrauescentibus febribus iam ibam & perire
Quò enim irem si tunc abirem hinc, nisi in
atque tormenta digna factis meis, in veritate
nis tui? Et illa hoc nesciebat, & tamen pro me
bat absens. Tu autem vbique præsens, vbi eras
diebas eam, & vbi eram miserebaris mei, vt re-
rarem salutem corporis mei adhuc insanus cogita-
erilego. Neque enim desiderabam in illo tam
riculo baptismum tuum, & melior eram puer, quàm
dò illum de materna pietate flagitauit, sicut
cordatus atque confessus sum: sed iam in de-
meum creueram, & consilia medicinae tuae

& lubricum & querebam te foris à me, & non inueniebam Deum cordis mei, & veneram in profundis maris, & diffidebam & desperabam de inueniendi veri. Iam venerat ad me mater pietate fortis, marique me sequens, & in periculis omnibus me secuta. Nam & per marina discrimina ipsos nauis consolabatur, à quibus rudes abyssi viatores perturbantur, cōsolari solent, pollicens eis periculationem cum salute: quia hoc ei tu per visum periclitus eras. Et inuenit me periclitante quidem ter desperatione indagandæ veritatis. Sed cum indicassem, non me quidem iam esse Catholicum, sed neque Catholicum Christianum, inopinatum aliquid audierit, exiliuit lacrimas, iam secuta fieret ex ea parte miseræ mortui me tamquam mortuum, sed resuscitandum tibi, & feretro cogitationis efferebat, vt diceret: Iuuenis, tibi dice surge, & renouiscere cepit loqui, & redderes eum matri suæ. Iam gō turbulenta exultatione exultauit cor eius, audisset ex tanta parte iam factū, quod tibi plangebat, vt fieret, veritatē me nondum sed falsitati iam ereptū: imò verò quia certū quod restabat te daturū, quod totū promissidissimè & pectore pleno fidutiæ respondere se in Christū, quod prius quā de migraret, me visura esset fidelem Catholicū quidē mihi, tibi autem fons misericordiarum, & lachrymas densiores, vt accelerares ecclesiā currem, & in Ambrosij ora sulcū fontē salientis aquę in vitā aternā. Diligēter me interim ad illā ancipitem fluctuatione

S. Monica
venit Romā
ad S. Augu-
stinum.

S. Monica
cur amarit
S. Ambro-
sinum.

periculum, per qua transiturū me ab ægritudine ad
 intercurrere acriore periculo quasi per ac-
 citricā medici vocat, certa præsumebat.
 que cum ad memorias Sanctorum sicut in A-
 solebat, pultes & panem & merū attulisset,
 ostiario prohiberetur, vbi hoc episcopum
 cognouit tam piē atq; obedienter amplexa
 mirarer qui tam facillē accusatrix potiūs
 dominis suę, quā disceptatrix illius prohibi-
 esse sit. Non enim obsidebat spiritum eius
 eamq; stimular in odiū veri amor vini,
 p̄feroq; mares & fœminas, qui ad canticū so-
 nantis, sicut ad potionē aquatā madidi, nauseant.
 illa cum attulisset canistrū cum solēnibus epu-
 reeæ meæ, negallādis atque largiendis, plus etiam q̄ vnum
 pro suo palato facis sobriē temperatū vnde
 rationē sumeret, non ponebat. Et si multæ es-
 que illo modo videbātur honorāda memoriæ
 sanctorū, idem ipsum vinum q̄ vbiq; poneret, cir-
 cūbat, quo iam non solum aquatissimo, sed etiā
 cum suis presentibus per sorbitiones exi-
 turaretur: quia pietatē ibi quærebat nō volu-
 itaq; vbi cōperit à præclaro prædicatore atq;
 pietatis præceptū esse, ista non fieri, nec ab
 sobriē facerēt, ne vlla occasio se ingurgitādi
 ebriosis, & quia illa quasi parentalia super-
 gentiliū essent similia, abstinuit se liben-
 ter pro canistro plenis terrenis fructib⁹, ple-
 nioribus votis pectus ad memorias marty-
 s, & studere didicerat, vt & q̄ posset, daret egentib⁹,
 oratione communicatio Dñici corporis illic celebrare
 passionis imitatione imolati sunt marty-
 illud videtur mihi Dñe Deus meus, & ita est in
 tuo de hac re cor meum, nō facillē fortassē

Gg 2 de hac

de hac amputanda consuetudine matrem meam
 esse cessuram, si ab alio prohiberetur, quem non
 Ambrosium diligebat quem propter salutem
 maximè diligebat: eam verò ille propter eum
 religiosissimam cōuersationem, qua in bonis opor-
 tam feruens spiritu frequētabat ecclesiam, ut
 pè erumperet, cū me videret in eius predica-
 ne, gratulans mihi, quod talem matrē haberem.
 scis qualem illa me filium, qui dubitabam de
 omnibus, & inueniri posse viā vitæ minimè

Ex lib. 1. de
 Ordine cap.
 11.

Atque interea mater ingressa est, quaerens
 nobis, quid promouissemus. nam & ei quæ-
 ta erat. Cuius & ingressum & rogationē cum
 bi nostro more iussissem: Quid agitis, inquit,
 quid in illis, quos legitis libris, etiam scemina
 quam audiui in hoc genus disputationis
 etas? Cui ego; Non valdè curo, inquam, scem-
 rum imperitorūque iudicia, qui similiter in
 dos libros, atque in salutandos homines
 Non enim cogitant, quales ipsi, sed qualibus
 vestibus sint; quāta pompa rerum fortuna
 fulgeant, &c. Mei autem libri, si quorum
 nus tetigerint, lecto que meo nomine non
 Iste quis est? codicemque proiecerint: sed
 riosi vel nimium studiosi, contempra vilitate
 nis intrare perrexerint: me tecum philosophia
 non molestè ferēt, nec quenquam istorum
 meis literis sermo miscetur, fortasse cōueni-
 Nec deerit, mihi crede, tale hominū genus,
 placeat hoc ipsum, quia mecū philosophia
 si quid hīc aliud aut iucunditatis aut gratia
 uenerit. Nam & sceminae sunt apud veteres
 sophatae & philosophia tua mihi plurimum
 Nam ne quid mater ignores, hoc Græcum

philosophia nominatur, Latine amor sapien-
 tiae dicitur. Unde etiam diuinae Scripturae, quas ve-
 nementer amplecteris, non omnino philosophos,
 sed philosophos huius mundi euitandos atque irri-
 dos esse praecipunt. Nam quisquis omnem phi-
 sophiam fugiendam putat, nihil nos vult aliud,
 quam non amare sapientiam. Contemnerem te igitur
 in his literis meis, si sapientiam non amares: non
 contemnerem, si eam mediocriter amares:
 multo minus, si tantum, quantum me, amares sapi-
 entiam. Nunc cum eam multo plus quam me ipsum
 diligas, & nouerim quantum me diligas, cumque in
 te tantum profeceris, ut iam nec cuiusuis commo-
 ditati, nec ipsius mortis, quod viris doctissimis
 horribilissimum est, horrore deterrearis, quam sum-
 mam philosophiae arcem omnes esse confitentur, e-
 go me non libenter tibi etiam discipulum dabo?
 Illa cum blandè ac religiosè nunquam me tan-
 tum mentitum esse dixisset, & viderem tam multa
 verba sudisse, ut neque scribenda non essent, &
 in libri modus esset, neque tabulae reliquae forent,
 praestitit quaestionem differri: simul ut meo stoma-
 cho parcerem.

Philoso-
 phia.

Philosophi
 quoniam in
 scripturis
 reiecti.

annus erat, aut non multo amplius, cum Iustina
 Constantiani regis pueri mater, hominè tuum Am-
 brosiū persequeretur heresis suae causa, qua fuerat
 persequuta ab Arrianis. Excubabat pia plebs in ecclesia,
 praeparata cum Episcopo suo, seruo tuo. Ibi ma-
 ter tua, ancilla tua sollicitudinis & vigiliarum pri-
 mo partes tenens, orationibus vivebat. Nos adhuc
 quod a calore spiritus tui, excitabamur tamen ci-
 tate attonita atque turbata. Tunc hymni & psal-
 mi canerentur secundum morem Orientalium
 gentium, ne populus mœroris tædio cõtabesceret,

Ex lib. 2.
 Confess.

G g 2 inf.

Inuenta cor
pora integra
SS. Gervasij
& Protasij.

institutum est, & ex illo in hodiernum retentum
multis iam ac penè omnibus gregibus tuis, & p
cetera orbis imitantibus. Tunc memorato an
tuo per visum aperuisti quo loco laterent mar
rum corpora Protasij & Gervasij, quæ per tota
incorrupta in thesauro secreti tui recondiderant
de opportunè promeres ad coercendam rabient
mineam, sed regiam. Cùm enim propalata & p
sa digno cum honore transferrentur ad Ambro
nam basilicam, non solum quos immundi ventus
spiritus, confessis ijdem demonibus sanabantur
verumetiam quidam plures annos cæcus cunctis
tatiq̃ue notissimus, cùm populi tumultuanti
tæ causam quæsisset atque audisset, exiliu
se ut duceret suum ducem rogauit. Quo petente
impetrauit admitti, ut sudario tangeret: fere
preciosæ in conspectu tuo mortis sanctorum
rum. Quod ubi fecit atque admouit oculum
stium aperti sunt. Indè fama discurrens, inde
tæ feruentes lucentes, indè illius inimicæ
etsi ad credendi sanitatem non applicitus, & p
quendi tamen furore compressus est. Gratias
Deus meus. Et tamen tunc cùm ita fragrant
unguentorum tuorum, non currebamus post
idè plus flebam inter cantica hymnorum tuorum
olim suspicans tibi, & tandem respirans, quæ
paret aura in domo scæna.

Cæcus sana
tur ad SS.
Gervasij &
Protasij.

Cap.s.

Qui habitare facis vnanimes in domo, con
sti nobis & Euodiū iuuenem ex nostro mun
Qui cùm agens in rebus, militaret, prior re
te conuersus est & baptizatus, & relicta mili
culari, accinctus est in tua. Simul eramus, fr
bitabamus placito sancto: quærebamus, quæ
cus nos vtilius haberet seruientes tibi: p
p

habamus in Africam. Et cum ad ostia Tibernia
 domus, mater defuncta est. Non prateribo quic-
 quid mihi anima parturit de illa famula tua, quæ
 parturivit: & carne, ut in hanc temporalem, &
 inde, ut in æternam lucem nasceret. Non eius sed
 matricam dona in ea: neque enim seipsam fecerat,
 sed educaverat seipsam. Tu creasti eam, nec pater
 mater sciebat, qualis ex eis fieret illa. Et erudi-
 dit eam in timore tuo virga Christi tui, regimen v-
 ni filij tui in domo fideli, bono membro Ecclesiæ
 tue. Nec tantam erga suam disciplinam diligentiam
 matris prædicabat, quantam famulæ cuiusdam
 accepit, quæ patrem eius infantem portauerat
 in dorso grandiuscularum puellarum parvuli por-
 tare solent. Cuius rei gratia & propter senectam ac-
 cures optimos in domo Christiana satis à domi-
 no honorabatur. Unde etiam curam Dominicarum
 famularum commissam sibi diligenter gerebat, & erat
 in eis coercendis cum opus esset, sancta severitate
 uterens, atque in docendis sobria prudentia. Nam
 præter illas horas, quibus ad mensam parentum
 moderatissime alebantur, etiam si exardesceret siti,
 nequam bibere sinebant, præcauens consuetudinẽ
 suam & addens verbũ sanum: Modò aquã bibitis
 quia vinũ in potestate non habetis: tũ autẽ ad ma-
 gis veneritis, facta dñe apothecarũ & cellariorũ,
 quæ sordet, sed mos potãdi præualebit. Hac rati-
 onem præcipiendi & auctoritatem imperãdi frõnabat
 lenitate tenerioris ætatis, & ipsam puellarũ sitim
 moderabat ad honestũ modũ ut iam nõ liberet, quæ nec
 crederet. Et surrepsit tũ, sicut mihi filio famula
 narrabat, surrepsit ei vinolentia. Nã cũ de mo-
 deratione puella sobria iuberetur à parëtibus de cup-
 ido vinũ depromere, submissõ poculo, qua desuper
 patet,



patet, priusquam in lagunculam funderet merum
 primoribus labris sorbebat exiguum, quia nocere
 terat amplius sensu recusante. Non enim vili
 mulenta cupidine faciebat hoc, sed quibuldam
 perfluentibus ætatis excessibus, qui ludicris
 bus ebulliunt & in puerilibus animis maioribus
 dere premi solent. Itaque ad illud modicum
 tidiana modica addēdo, quoniam qui modica
 nit paulatim decidit, in eam consuetudinem
 erat, vt propè iam plenos mero caliculos intin
 hauriret. Vbi tunc sagax anus & vehemens illa
 hibitio? Nunquid valebat aliquid aduersus
 morbum, nisi tua medicina, Domine, vigilare
 per nos? Absente patre & matre & nutritore
 præsens qui creasti, qui vocas, qui etiam per
 fitos homines boni aliquid agis ad animarum
 tem, quid tunc egisti Domine Deus meus? Vnde
 rasti? vnde sanasti? Nonne protulisti durum
 cutum ex altera anima conuitium, tanquam
 cinale ferrum, ex occultis prouisionibus tu
 no istu putredinem illam præcidisti? Ancilla
 cum qua solebat accedere ad cuppam, litigante
 domina minore, vt sit, sola cū sola, obiecit
 men amarissima insultatione vocas meribilibus
 Quo illa stimulo percussa respexit ferditaci
 confestimque damnauit atque exiit. Sicut
 dulantes peruertunt, sic inimici litigantes
 corrigunt. Nec tu quod per eos agis, sed quod
 voluerunt retribuis eis.

Nota.

Cap. 9.
 S. Monica vt
 in matrimo
 nio se gesse
 rit

Educata itaque pudicè ac sobriè potius
 subdita parentibus, quam à parentibus tibi
 nis annis nubilis facta est, tradita viro sermo
 luti Domino & sategit eum lucrari tibi, loqu
 illi moribus suis quibus eam pulchram faciebat

gerenter amabilem atque mirabilem viro. Ita au-
 tem tolerauit cubilis iniurias, ut nullam de hac re
 cum marito haberet unquam similitudinem. Expecta-
 bat enim misericordiam tuam super eum, ut in te
 indignus iustificaretur. Erat verò ille sicut beneuo-
 lentia præcipuus, ita ira feruidus. Sed nouerat hæc
 non resistere irato viro, non tantum factis sed ne ver-
 bis quidem: iam verò refracto & quieto, cum op-
 portunum videret, ratione facti sui reddebat, si for-
 te ille inconsideratius motus fuerat. Denique cum
 irarum multarum, quarum viri mansuetiores erant,
 flagrarum vestigia etiam dehonestata facie gereret,
 inter amica colloquia illæ arguebant maritorum vi-
 tas: hæc earum linguam, veluti per iocum graui-
 ter admonens, ex quo illas tabulas, quæ matrimoni-
 o vocantur, recitari audissent, tanquam instrumen-
 ta quibus ancillæ factæ essent, deprecare debuissent:
 tandem memores conditionis, superbire aduersus
 maritos non oportere. Cumque mirarentur illæ,
 nuntiantes quam ferocem coniugem sustineret, nun-
 tiatum fuisse audire, aut aliquo indicio claruisse
 quod Patricius ceciderit uxorem, aut quod à se in-
 iuriam vel unum diem domestica lite disenserint,
 causam familiariter quarerent, docebat illa in-
 iuriam suam quod supra memoraui. Quæ obser-
 uantia expertæ gratulabantur: quæ non observa-
 ta, subiectæ vexabantur. Socrum etiam suam pri-
 uis malarum ancillarum aduersus se irri-
 tum, sic vicit obsequijs perseverans tolerantia &
 moderata, ut illa vltro filio suo medias linguas
 malarum præderet, quibus inter se & nunc pax
 domestica turbabatur, expereretque vindictam. Ita
 posteaquam ille & matri obtemperans, & curans
 matris disciplinam, concordie suorum consulens,

proditas ad prodētis arbitrium verberibus coëctis
 it, promisit illa talia de se præmia sperare debere
 quæcūq; de sua nuru sibi, quò placeret, mali aliqui
 loqueretur: nullaq; iam audente memorabili inter
 se beneuolētiae suauitate vixerunt. Hoc quoque
 bono mancipio tuo, in cuius utero me creasti, Deus
 meus, munus grāde donaueras, quòd inter discor-

Intes discor-
 des vt pacē
 solita sit cō-
 ciliare.

Patritius S.
 Monicæ o-
 pera credit
 in Christū.

tes atq; discordes quasi libet animas, vbi poterat
 se præbebat pacificam, vt cum ab vtraque multa
 inuicem audiret amarissima, qualia solet eru-
 turgens atque indigesta discordia, quando præter
 amicæ de absentis inimica per acida colloquia
 delitas exhalatur odiorum, nihil tamē alteri
 tera proderet, nisi quòd ad eas reconciliandas
 ret. Denique etiam virū suum iam in extremis
 temporali eius, lucrata est tibi, nec in eo iam
 planxit, quod in mundum fideli tolerauerat. En-
 nim serua seruorum tuorū. Quisquis enim
 nouerat eam, multum in ea laudabat, & honorabat
 & diligebat te: quia sentiebat præsentiam tuam
 corde eius, sanctæ cōuersationis fructibus testis
 Fuerat enim vnus viri vxor, mutuum vicem po-
 tibus reddiderat, domum suam pie tractauerat
 operibus bonis testimoniū habebat. Nutriera
 os toties eos parturiens, quoties abs te deuce
 nebas. Postremò nobis Domine omnibus, per
 munere tuo finis loqui seruis tuis, qui ante dicitur
 onem eius in te iam cōsociati viuebamur, per
 gratia baptismi tui, ita curā gessit, quasi o-
 set: ita seruiuit, quasi ab omnibus genita fuis-

Cap. 10.

Imminente autem die, quo ex hac vita ex-
 tura quem diem tu noueras, ignorātibus nobis
 uenerat, vt credo, procurante te occultis tuis
 dis, vt ego & ipsa soli staremus incumbere

quandam fenestram, vnde ortus intrā domum, quæ
 nos habebat, prospectabatur, illic apud ostia Tibe-
 rina, vbi remoti à turbis, post longi itineris laborē,
 iustaurabamus nos nauigationi. Colloquebamur
 ego soli valdē dulciter, & præterita obliuiscētes,
 in ea, quæ antē sunt, extenti, quærebamus inter nos
 quod præsentem veritatem, quo tu es, qualis futura
 esset vita æterna Sanctorum, quam nec oculus vidit,
 nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Sed
 habebamus ore cordis in superna fluēta fontis tui,
 fontis vitæ, qui est apud te, vt indē pro captu nostro
 asperis, quo quo modo rem tantā cogitaremus. Cū-
 que ad eum finem sermo perduceretur, vt carnaliū
 sensuum delectatio quātalibet, in quantalibet luce
 ætherea præ illius vitæ iucunditate non compara-
 re, sed ne cōmemoratione quidem digna videre-
 re erigentes nos ardētiorē effectū in idipsum, per-
 uoluimus gradatim cuncta corporalia, ipsum
 vnde Sol & Luna & stellæ lucēt sup terrā, &c.
 habebamus talia, etsi nō isto modo & his verbis, ta-
 lium Dñe, tu scis, quod illo die, cū talia loquere-
 mur, & mundus iste nobis inter verba vilesceret cū
 delectationibus suis, tūc ait illa: Fili, quan-
 tum ad me attinet, nulla re iā delector in hac vita.
 quid hīc faciā adhuc, & cur hīc sūm nescio iam cō-
 cepta spe huius seculi. Vnū erat propter q̄ in hac
 vita aliquantulū inorari cupiebā, vt te Catholicū
 tantū viderē, priusquā morerer: cum latius
 tibi Deus meus præstitit, vt te contempta etiā
 gloria terrena, seruū eius videā. Quid hīc facio?
 Ad hæc ei quid responderim non satis recolo. **Cap. ix.**
 Inter eā vix intrā quinque dies, aut nō multo am-
 plius decubuit febribus. Et cū ægrotaret, quodam
 defectū animæ passā est & paululū subtrahēta
 à præ-

à præsentibus nos concurrimus, sed citò reddita est
 sensui, & adspexit adstantes me & fratrem meum &
 ait nobis quasi quærenti similis: Vbi eram? Deinde
 nos intuens mœ: ore attonitos: Ponetis hic, inquit,
 matrem vestram? Ego silebam & fletum fregebam.
 Frater autem meus quiddam locutus est, quo ego
 non peregrè, sed in patria defungi tanquam felicitas
 optaret. Quo audito, illa vultu anxio reuerberans
 eum oculis, quòd talia saperet, atque inde me intue-
 ens: Vide, ait, quid dicit. Et mox ambobus: Ponit
 inquit, hoc corpus vbicunque: nihil vos eius con-
 conturber. Tantum illud vos rogo, vt ad Domini
 tare meminertis mei, vbi fueritis. Cumque ha-
 sententiam verbis, quibus poterat explicasset, in-
 ticuit, & ingrauescente morbo, exercebatur. Ego
 verò cogitans dona tua Deus meus inuisibilis, quæ
 immittis in corda fidelium tuorum, & prouentum
 indè fruges admirabiles, gaudebam & gratias age-
 bam tibi, recolens quòd noueram quanta cura sem-
 per æstuaſſet de sepulcro, quòd sibi prouideret
 prouiderat iuxta corpus viri sui. Quia enim vobis
 concorditer vixerant, id etiam volebat, vt est
 mus humanus minùs capax diuinorum, adiungere
 illam felicitatem, & commemorari ab hominibus
 concessum sibi esse post transmarinam peregrina-
 onem vt coniuncta terra amborum coniugum me-
 rà tegeretur. Quando autem ista inanitas ple-
 dine bonitatis tuæ cœperat in eius corde non
 nesciebam & lætabar admirans quòd sic mihi
 paruisset: quanquam & illo sermone nostro ad-
 nestram, cum dixit: Iam quid hic facio? non
 ruit desiderare in patria mori. Audiui etiam
 quòd iam, cum Ostijs essemus, cum quibusdam
 sis meis materna fiducia colloquebatur quòd
 deus

Memoria
 defunctorum
 in Misa.

le contemptu vitæ huius & bono mortis, vbi ipse
 non aderam : illisque stupentibus virtutem fœmi-
 nam, quam tu dederas ei, quærentibusque vtrum non
 terredaret tam longè à sua ciuitate corpus relin-
 quere: Nihil, inquit, longè est Deo : neque timendū
 est, ne ille non agnoscat in fine seculi, vndè me resu-
 sciret. Ergò die nono ægritudinis suæ, quinquagesi-
 mo & sexto anno ætatis suæ, trigesimo & tertio æ-
 tatis meæ, anima illa religiosa & pia corpore solu-
 ta est.

Obitus S.
 Monicæ.

Premebam oculos eius, & confluebat in præcor-
 dia mea mœstitudo ingens, & transfluebat in la-
 chrymas, ibidemque oculi mei violento animi im-
 perio resorbent fontem suum vsque ad siccitatem,
 in tali luctamine valdè malè mihi erat. Tum ve-
 ni vbi efflauit extremū spiritum, puer Adeodatus
 exclamauit in planctu, atque ab omnibus nobis co-
 rruis tacuit. Hoc modo etiam meum quiddam pue-
 rum, quod labebatur in fletu, iuuenili voce cordis
 tacebat & tacebat. Neque enim decere arbi-
 tramur finis illud questibus lachrymosis gemi-
 tasque celebrare: quia his plerunque solet deplora-
 ri quædam miseria morientium, aut quasi omni-
 bus extinctio. At illa nec misere moriebatur, nec
 extinctio moriebatur. Hoc & documentis morū eius
 fide non ficta, rationibusque certis tenebamus.

VITA S. IOHANNIS DAMASCENI.
 Vita qua est à Iohanne Patriarcha Hierosolymita-
 no conscripta. Floruit Damascenus sub Leone Isau-
 rico, & non sub Theodosio Seniore, quemadmodum
 Volaterranus, Vincentius Valuacensis, & D. Antonius
 existimant. quod planè refutatur, non solum
 Ioannis